

Knez namestnik Pavle in kneginja Olga pri sv. očetu Piju XII.

Vatikansko glasilo poudarja pomen sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo

Vatikan, 12. maja. o. Danes opoldne bo sv. oče Pij XII. sprejel v slovesni avdijenci jugoslovanskega kneza namestnika Pavla in kneginjo Olgo z vsem sijajem, ki je predpisan za vladarske sprejeme, v Vatikanu.

Glasilo svete stolice »Osservatore Romano« prinaša na uvodnem mestu članek o obisku kneza namestnika Pavla v Italiji in pravi: Obisk Nj. kr. Vis. kneza namestnika Pavla v Italiji gre za tem, da dā nov prispevek za zblizanje in sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo, ki se je utrilo z zadnjimi diplomatskimi sestanki po navodilih kneza namestnika, čigar delo dokazuje, da Jugoslavija želi mir in vseh mejah. Jugoslavija želi sporazuma z vsemi svojimi sosedmi. Belgrad je ojačil prijateljske zveze z Ri-

mom in to prijateljstvo je našlo resnično razumevanje. Istočasno je Belgrad krepil tudi politiko balkanskega sporazuma, katerega cilj je ohranitev sedanjega stanja na Balkanu. Jugoslavija meni, da se s tem ni izneverila nobenemu od dosedanjih zaveznikov. Sporazumela se je z vsemi svojimi sosedmi. Tako je sklenila sporazum z Bolgarijo in Italijo ter so s tem bila končana prejšnja nasprotstva. Po tem delu je Jugoslavija dobila od Bolgarske priznanje svojih pravic na Balkanu, od Italije pa priznanje pravic na Jadranu. Zadnji razgovori jugoslovanskega zunanjega ministra Cincar-Markovića v Benetkah in Berlinu so imeli namen utrditi poročstva za Jugoslavijo v novem položaju z ozirom na sile, s katerimi ima Jugoslavija redne

odnošaje. Ta politika Jugoslavije, ki jo vodi po pobudi kneza namestnika, gre za tem, da poudari željo za okrepitev prijateljskih odnosov z onimi sosedmi, ki priznavajo nedotakljivost jugoslovanskih meja ter voljo za sodelovanje s Belgradom.

Rim, 12. maja. Ves italijanski tisk posveča največjo pozornost bivanju kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v Rimu in Neaplju. V naslovih listi poudarjajo, da je včeraj v Neaplju nad 100 edinic italijanske vojne mornarice defiliralo pred kr. gosti ter s tem pokazalo pomorsko moč Italije. Številni listi prinašajo posebne članke, posvečene kneginji Olgi. Vsi listi prinašajo zdravice, izrečene ob slavnosti večerji v rimskem dvoru.

Vesti 12. maja

Včeraj je novi — in stari — predsednik francoske republike Lebrun uradno nastopil drugo dobo svojega predsedovanja. Pri tej priliki je poslal zbornici in senatu pismo, v katerem govori o nalogah, ki čakajo Francijo in o višjih razlogih, ki so odločali, da je drugič sprejel kandidatura za predsednika republike.

Pri včerajšnjih pomorskih vajah na čast knezu namestniku Pavlu v Neaplju je sodelovalo 112 bojnih ladij in bojnih čolnov in 52 letalskih oddelkov.

Do silovite eksplozije je prišlo pri trdnjaviških delih v Memelu, kjer tehnični oddelki nemške vojske že šest tednov z vso naglico delajo utrdbe. Štirje vojaki so izgubili življenje. Prijetih je bilo šest delavcev in pet vojakov zaradi suma, da so nalašč zakrivali eksplozijo, ali pa da so celo bili v zvezi s sovražniki Nemčije.

Na zboru sovjetske družbe za boj proti veri v Moskvi je govoril predsednik zveze, Jaroslavski, ki je zagotovil, da je v Rusiji še vedno 30 milijonov odraslih ljudi, ki verujejo v Boga in tvorijo 10.000 cerkvenih občin. Razkristjanjevanje teh ljudi bo moči doseči le z mirno propagando in z znanostjo, zato je treba prepovedati vse nasilje proti cerkvam. Poveljnik nemške kopne vojske general Brauchitsch je danes dopotoval iz Italije v Monakovo in bo sprejet pri Hitlerju, da mu poroča o svoji nadzorstveni poti po italijanskih vojaških središčih.

Predsednik angleške vlade Chamberlain je včeraj govoril na velikem zborovanju v Londonu in dejal, da je Anglija storila vse, kar moreja ljudje storiti za ohranitev miru. Pripravljena je poslušati druge predloge, ne pa drugih povelj. Nobena reč je ne bo potegnila v vojno, razen, če bo treba braniti lastno svobodo in dano besedo.

Nemški pravosodni minister Gürtner se je včeraj pripeljal v Rim. To je v zadnjih štirinajstih dneh peti nemški minister, ki je obiskal Italijo.

Uradno poročilo angleške vlade s predlogi o ureditvi palestinskega vprašanja bo hkratu izšlo kot posebna knjiga v Londonu, Jeruzalemu, Kairu in Bagdadu.

Voditelj francoskih socialistov Leon Blum se je vrnil včeraj iz Londona, kjer je imel sestanke s svojimi političnimi prijatelji. Na sestankih so se najbrž razgovarjali o tem, kako bi skupaj podpirali sedanji vladi v Franciji in Angliji.

Zasedanje Sveta zveze narodov v Ženevi bodo najbrž za nekaj dni odložili, da bi se ga lahko udeležil tudi namestnik sovjetskega zunanjega ministra Potemkin, ki bo najbrž tudi predsedoval zasedanju, ker je za predsedstvo na vrsti letos Rusija.

Bivši predsednik češkoslovaške republike dr. Beneš bo v kratkem obiskal London in imel tam nekaj predavanj o demokraciji.

Predsednik bolgarske vlade Kjosefanov je včeraj sprejel našega poslanika v Sofiji Jurišica na daljši posvet.

Srbska in bolgarska pravoslavna Cerkev bosta odšle izdajali enotne knjige za bogoslužje in za cerkvene šole.

Japonska se je ponudila za posredovanje med Poljsko in Nemčijo, piše glavni tokijski dnevnik »Asahi«. Če bi Nemčija in Poljska predlog sprejeli, bosta japonska poslanika v Berlinu takoj začela z delom.

Parnik »Empress of Australia«, s katerim se vozi v Ameriko angleški kralj in kraljica, je zašel v gosto meglo, takda se le po polzevo pomika naprej. Potovanje ima že zdaj cel dan zamude.

Štiri bombna letala so raznesli pekleni stroji davi v Manchesteru. Peklenke stroje so pripravili člani irske skrivne republikanske vojske.

O mirovnem posredovanju Svete stolice pravijo nekateri narodno-socialistični krogi, da ga Nemčija ne more sprejeti, češ da bi se s tem odrekla enemu svojih glavnih načel glede poslanstva države v smislu narodnega socializma in bi pripustila vpliv Cerkve v necerkvenih zadevah.

Predsednik italijanske vlade Mussolini se je včeraj ob odhodu iz Neaplja zahvalil županu in krajevnim fašistovskim voditeljem za prelepi sprejem, ki so ga priredili knezu namestniku Pavlu.

Senat v Gdansk se bo 21. maja sestal na sejo. Nekateri nemški listi poročajo, da bo pri tej priliki sprejel sklep, naj se v Gdansk izvede ljudsko glasovanje o tem, ali hoče mesto k Nemčiji ali naj ostane pod sedanjo upravo.

Ameriške Združene države bodo prihodnji teden dale v delo dve novi orjaški bojni ladiji pa 45.000 ton.

V Mehiko je včeraj dopotovalo 50 bivših rdečih španskih voditeljev, ki se mislijo naseliti tam. Med njimi je tudi bivši minister Garcia Valino.

Sport v zadnji minuti

V Madison Square Gardenu v Newyorku bo dne 15. maja pričela šestdnevna kolesarska dirka, ki se je bodo udeležili naslednji dirkači: Jimmy Walthour-Al Crossley, Torchy in Doug Peden. Gustav Kilian-Bobb Thomas, Heinz Vopel-Henry, O'Brien, Cesar Moretti-Alvaro Georgetti, Angelo Debaeco-Tino Reboli, Gerard Debaets-Fred-die Ottevaere, Jules Audy-Cecil Yates, Jerry Rodman-Eddie Testa, Ewald Wiesel-Bobby Echevarria, Myckey Rodak-George Shipman, Charley Bergna-Charley Vaccino.

Znameniti črni tekač John Woodruff je letos v sijajni formi, kljub blusuri, ki jo je bil dobil lansko zimo v Millroseju. Slavni ameriški lahko-atletski trener, ki deluje že več let na pittsburski univerzi, Carl Olson, je napovedal, da bo letos John Woodruff napravil celo vrsto presenečenj Olson pravi, da bo Woodruff še letos pretekel 440 yrdav v 46. sekundah, za 880 yrdav pa bo porabil čas ene minute in šestinsitridesetih sekund.

Sveta stolica o papeževi mirovni akciji

Vatikan, 12. maja. o. S poučene cerkvene strani poročajo Sveta stolica zanika vesti evropskega tiska o predlogu, da naj bi se v Vatikanu sestala pod predsedstvom sv. očeta konferenca, katere bi se udeležili italijanski, francoski, nemški, angleški in poljski zunanji ministri, da bi rešili nemško-poljski spor in vsa druga vprašanja, ki bi utegnila ogroziti mir. Pač pa je res, da se sv. oče Pij XII. lanski bolj kakor kdaj zanima za sako pobudo, ki bi mogla utrditi mir. Ni pa Sveta stolica nikomur poslala predloga za sklicanje take konference. Sveta

stolica je samo po rednih diplomatskih poteh v stiku s tujimi vladami, da bi preučile vse možnosti za ohranitev miru. Apostolski nuncij so pretekli teden obiskali predsedniške vlad in zunanje ministre omenjenih evropskih velesil in jim pri tej priliki sporočili željo sv. očeta po ohranitvi miru in po tem, da bi sedanje težave v odnošajih med raznimi državami rešili mirno. To papežev željo in priporočilo so vse vlade sprejele z razumevanjem in izjavo, da so pripravljene ravnati v svojem delu tako, kakor zahtevajo potrebe in koristi miru.

Gospodarska ofenziva zahodnih velesil na Balkanu

Podpis važne trgovske pogodbe med Anglijo in Romunijo

Uradno je bilo izdano obvestilo, da so pogajanja med romunsko vlado in angleško trgovsko delegacijo uspešno končana. Protokol o tem so podpisali v imenu Romunije minister za zunanje zadeve, minister za narodno obrambo ter minister za narodno gospodarstvo, v imenu Anglije pa vodja delegacije sir Frederic Leith-Ross. Urejena so bila številna vprašanja o pospeševanju zunanje trgovine za pospeševanje medsebojne izmenjave blaga. Spremenjen bo tudi sedanji plačilni sporazum. Celotno besedilo protokola bo razglašeno nocoj v Londonu in v Bukarešti. Končen tekst sporazuma bo redigiran v Londonu takoj, ko se vrne angleška delegacija.

Bukarešta, 12. maja. o. Včeraj je bila v Bukarešti podpisana trgovska pogodba med Anglijo in Romunijo. Pogajanja za sklenitev pogodbe je v imenu Anglije vodil sir Frederic Leith-Ross, eden glavnih angleških gospodarskih strokovnjakov. Podpis te pogodbe spada v sestavi široke obrambne zveze, politične in gospodarske, ki jo Anglija s Francijo snuje od zasedbe Češke dalje. Glavna določila te pogodbe, ki predstavlja odgovor na presentljivo nemško-romunsko trgovsko pogodbo so:

1. Anglija bo dala Romuniji večje posojilo, in sicer pet milijonov funtov šterlingov (milijardo

200 milijonov din) takoj, drugo pa po nadaljnjih sporazumih.

2. Angleška vlada bo kupila večjo količino romunske pšenice po dnevnih cenah.

3. Angleška industrija in denarstvo bosta sodelovala pri velikih javnih delih v Romuniji, in sicer pri: novih cestah, železnicah, radijskih postajah, pristaniščih itd.

4. Anglija dobi obsejne pravice za izkoriščanje romunskih naravnih bogastev, zlasti petroleja.

5. Romunija se obveže, da bo del angleškega posojila porabila za plačilo orožja in vojnega materiala ter letal, katere ji bodo dobavile angleške tovarne.

Voditelj angleškega zastopstva, ki se je posvetovala za sklep pogodbe, je včeraj odpotoval iz Bukarešte v Atene, kjer se bodo začeli posveti za nov grško-angleški trgovski sporazum.

Nemčija in zavrnitev nemške ponudbe po severnih državah

Berlin, 12. maja. m. Dočim včerajšnje nemško casopisje ni objavilo nobenega poročila o tem, da so skandinavske države zavrnile nemško ponudbo za sklenitev nenapadalne pogodbe, nemški listi zdaj prinašajo samo poročila nemškega poročevalskega urada, ki pravi, da so zunanji ministri Danske, Finske, Norveške in Švedske na konferenci v Stockholmu z ozirom na nemški predlog »ponadrali, da bodo te države obdržale brezpogojno nevtralnost v primeru kakih zapletljivostev v Evropi.

Priprave za volitve v Romuniji

Bukarešta, 12. maja. m. Po vsej Romuniji so se pričele priprave za bližnje državnozborske volitve. Stanovska združenja in razne korporacije morajo do sobote predložiti pravosodnemu ministrstvu in apelacijskemu sodišču sestavo svojih odborov in navesti, kakšne cilje zasledujejo ta društva ter prigrisati seznam volivcev in kandidatov, ki bodo pri volitvah zastopali te korporacije. Volivni spisi morajo biti gotovi do 24. maja.

Nov zakon o državljanstvu na Češkem

Praga, 12. maja. m. »Narodni listy« poročajo, da potekajo razgovori za preureditev češkega Narodnega sveta. Kakor hitro bo reorganizacija Sveta izvedena, bo postavljeno tudi novo vodstvo. Prav tako namerava vlada uvesti v kratkem obvezno delo za vse moške. Do konca tedna bo gotov tudi nov zakon za Jude in zakon o državljanstvu. Menijo, da bo po novi ugotovitvi državljanstva ljudi v češkomoravskem protektoratu okoli 170.000 oseb izgubilo državljanstvo protektorata, med njimi 97.000 priseljencev, ki so prišli tja zadnja leta.

Obrambna pogodba med Turčijo in Anglijo

Za medsebojno pomoč v vzhodnem delu Sredozemlja in na Balkanu

London, 12. maja. o. Vsi današnji londonski listi naznanjajo, da bo drevi izdano poročilo o obrambni pogodbi, ki sta jo sklenili Anglija in Turčija ter Turčija in Francija. Pogodba vsebuje določila o vzajemni pomoči v primeru vojne na Sredozemskem morju in na Balkanu, če bi bile tam ogrožene turške koristi.

Ti dve pogodbi pomenita nov in nadvse pomemben uspeh Anglije in Francije pri ustvarjanju splošne evropske obrambne zveze. Pogajanja za sklenitev pogodbe so potekala docela

Predsednik franc. vlade o moči in pripravljenosti Francije

Pariz, 12. maja. o. Predsednik francoske vlade je včeraj imel ob začetku sej v poslanski zbornici odločen govor o moči Francije. V govoru je dejal:

»Prvi pozdrav naj velja tistim sinovom Francije, ki jo uro na mejah, na ladjah in v zraku varujejo domovino. Drugi pozdrav in zahvala velja vsemu francoskemu narodu, ki že več tednov prenaša veliko prekušnjo svoje zavesti in svoje moči. Ves francoski narod bo kakor en mož branil domovino in svoja načela.

Vsa Francija je danes ena sama ogromna delavnica, kjer milijoni delajo za obrambo in za varnost francoske države.

Za Francijo je danes važno eno samo vprašanje: Ali naj ureja mednarodna vprašanja sila in premoč, ali pa mednarodno sodelovanje, ker obljube in slovesne pogodbe ne drže več, je treba biti pripravljen. Zaradi tega je danes, po dvajsetih letih od svetovne vojne pod orožjem toliko ljudi, kakor jih je bilo ob koncu vojne. Toda misel o miru je danes tako močna, da se morajo nanjo sklicevati celo tisti, ki pripravljajo vojno.

Ker se mednarodni položaj ne sme več razvijati tako, da bi kdo zatiral slabotne narode, je potrebno, da je skupina narodov, ki so za sodelovanje in za mir, tako močna, da bo mogla svoja načela tudi braniti.

Francija ne sovraži nobenega naroda. Ve, da vojna ne bo uredila nobenega vprašanja, marveč da bo svet uničila. Zato hoče z vsemi sodelovati in pravično urediti izrabljanje vseh naravnih bogastev. Francija hoče mir, zato sodeluje z Anglijo, in to sodelovanje je temelj vse njene politike.

Francoski narod je za to, da se sklene splošen sporazum vseh tistih, ki hočejo mir. Zato je Francija sklenila jasne pogodbe z narodi, ki so enake volje. Dala je svoje poročstvo za nedotakljivost Romunije in Grčije ter sklenila s Poljsko sporazum, ki je še okrepil staro zavezniško pogodbo. Mir v vzhodnem delu Sredozemlja naj zagotovi sodelovanje s Turčijo, ki jo s Francijo vežejo močne vezi. Bistveno pri tem prizadevanju pa je sodelovanje Sovjetske Rusije, ki se bo še izpopolnilo. Pogodba o vzajemni pomoči med Rusijo in Francijo velja tudi danes v vsem obsegu.

Prvič v zgodovini se bo primerilo, da Francija in Anglija v enaki meri jamčita za mir v srednji in vzhodni Evropi.

Letos bo morala Francija izdati za državno obrambo nad 50 milijard frankov, a je socialni položaj njenega delavstva boljši kakor v sosednjih državah. Vsi nasprotniki čakajo, da bo naša pripravljenost popustila, toda francosko delavstvo se zaveda svojih dolžnosti do domovine. Danes je v Franciji ena sama stavka, ki obsega vsega 13 delavcev.

Nihče naj ne misli, da se bo Francija dala zapeljati po kakih lepih besedah. Francija se ne bo uklonila, kdor bo napadal mir ali njo, bo občutil moč francoske vesti in silo francoskega orožja.

Ogromno skladišče žita je zgorelo v Chicagu. Pri požaru je deset ljudi izgubilo življenje, škoda znaša milijon dolarjev.

10.000 albanskih otrok bo v kratkem odšlo na počitnice v razna italijanska vzgajališča ter počitniške kolonije.

Pogajanja za trgovsko pogodbo med Poljsko in Združenimi državami so se začela v Washingtonu.

na tihem in je zlasti turška vlada storila vse, da ne bi vest o pogajanjih in o sklepu pogodbe prezgodaj prišla na dan.

Carigrad, 12. maja. o. V turških krogih zatrjujejo, da bodo sklep angleško-turške in francosko-turške pogodbe razglasili po zaključku razgovorov med Anglijo in Sovjetsko Rusijo. Poročajo tudi, da je nemški poslanik von Papen včeraj v znanjem ministrstvu ugovarjal proti sklepu te pogodbe, češ da se po njej čuti prizadeto Nemčija.

Ljubljana od včeraj do danes

Dež je ponehal že včeraj okrog poldne. Dopoldne je še deževalo. Iz megle se je izmotal pust, deževen dan. Končno pa se je vreme spremenilo. Proti večeru so se sicer oblaki spet zbrali, vendar jih je ostru burja kmalu razkropila. Nebo pa se ni moglo docela zjasniti.

Nenadna smrt Pavla Debeveca

Vsi, ki so poznali Pavla Debeveca, si še zdaj ne morejo misliti, da bi utegnili tako prijetnega, dobrega in veselega tovariša tako naglo izgubiti. Toda neverjetna žalostna vest je bila kmalu potrjena. Včeraj okrog dveh popoldne je Pavla Debevec v ljubljanski bolnišnici umrl. Zjutraj mu je doma nenadoma postalo slabo. Po prevozu v bolnišnico so ugotovili, da Pavlu Debevecu človeška spretnost ne more več pomagati.

Pokojni Pavla Debevec je bil ena najbolj znanih ljubljanskih kulturnih osebnosti. Odlikoval ga je prijeten in simpatičen značaj. Nobena reč ga ni utegnila razburiti, vsaka sporna stvar se mu je zdelala premalenkostna, da bi bila vredna jeze. Povsod je bil vselej dobrodošel, saj je znal z duhovitimi in šegavim govorom pomirljivo uplavit tudi takrat, kadar so se duhovi razgledali. Ljudje s takim vedrin in mirnim značajem so dandanašnji v nervoznem, zagrenjenem svetu vedno bolj redki, čeprav je njihov vpliv dragocen kakor zdravilo. In ta vrednost je velika, neprecenljiva. Smrt takega človeka odnese s sabo dober del priske plemenitosti in vedrine, ki je vezala družino v domačino.

Pokojni Pavla Debevec se je rodil leta 1895 v Ljubljani. Med svetovno vojno je služil na ladji »Tegethof«. Za mlad se je zanimal za gledališče in glasbo. Po prevratu, ko so naši umetniki začeli enovito Narodno gledališče, je bil med prvimi delavci ter v prvih povojnih časih ugleden pevec baritonist in režiser. Leta 1921 je odšel v Prago, kjer si je izpopolnil svoje gledališko znanje. Tam je tudi začel izdajati ilustrirano družabno revijo »Razglednik«, ki jo je nato prenesel v Ljubljano. Po njegovi iniciativi je bil ustanovljen naš dose-danji največji ilustrirani mesečnik »Ilustracija«. Tudi »Kurent«, najboljši humoristični povojni list, je bil ustanovljen po njegovi pobudi. Tudi založbe »Modra ptica«, »Evalit«, »Grohar« in »Planinska matica« so nastale po njegovih zamislih. Nenadna smrt mu je preprečila, da bi bil pripravil in izdal obširno monografijo o Triglavu. Do zadnjega pa je bil tudi urednik »Kronike slovenskih mest«.

Pogreb Pavla Debeveca bo v soboto ob štirih popoldne izpred mrtvašnice na Zaloški cesti.

Lepega obiska je deležna

razstava Nore Lavrinove, Bare Remčeve in Tineta Gorjupa, ki je zdaj v Jakopičevem paviljonu. — Obiskovalci, ki so si razstavo ogledali, pripovedujejo svojim znancem in prijateljem o kvalitnosti razstavljenih del. Jakopičev paviljon je odprt vsak dan od devetih zjutraj pa do šestih zvečer. Prav gotovo je, da si bodo to pomembno razstavo ogledali vsi ljubitelji umetnosti. V nedeljo ob enajstih dopoldne bo vodil obiskovalce prof. Stane Kregar.

Obnova Mestnega in Starega trga

Ljubljancem menda še nikdar niso pokazali toliko potrpežljivosti, če so jim kje razkopali in zaprli ceste, kolikor imajo sedaj uvidevnosti in mirno prenašajo, ko je dohod do njihovih hiš in trgovin res težaven, dovoz do nekaterih hiš pa sploh popolnoma nemogoč. Samo malo je treba opazovati gledalce in nastavitvi uho, pa že slišite izraze zadovoljnosti in celo pohvale, kako to zares potrebno delo nenavadno naglo napreduje in bo najbrž precej prej končano, kakor je bilo naznanjeno.

V soboto bo šele tri tedne, odkar je mestni tehnični oddelek pričel z deli in so delavci najprej razkopali Mestni trg in Stari trg do 3 m globoko za kanale. Odstranili so že vse stare zidane kanale in sedaj so deloma na drugem prostoru že novi kanali z betonskimi cevmi. S tem v zvezi so napravljene tudi novi kanalski priključki na hiše. Delo je bilo zelo težko zaradi ožine Starega trga, ker ni bilo mogoče sprosti odvažati izkopanega kamna in prsti. Za plinsko napeljava je bilo treba izkopati druge globoke jame, a sedaj je nova plinska napeljava že položena od magistrata do Sv. Jakoba trga. Poleg teh med seboj popolnoma ločenih del so bili pregledani tudi vsi vodovodni odtoci in odstranjeni vsi stari kabli električne razsvetljave, da je bilo torej ponekod treba trikrat kopati jame in jih spet trikrat zasipati na najtesnejšem prostoru. Vendar si pa delavci med seboj niso delali napote, ker je bilo delo res smotno razdeljeno. Prvi so namreč takala dela, kjer je zaposlenih več mestnih podjetij in odsekov, pod vrhovnim vodstvom enega samega inženirja ali režiserja del.

Na Mestnem trgu so že na debelo nasuli gramoza in ga sedaj valjajo, da bo tlak iz drobnih granitnih kock ležal na zanesljivi podlagi. Kocke bodo pozneje zalite z asfalтом.

Od Hamanna dalje poglabljajo cestišče čez vso širino Mestnega in Starega trga ter so že navozili debelega podpeškega lomljenega kamna in pričeli z njim utrjevati cestišče. Na ta debeli kamniti temelj nasujejo gramoza in ga potresajo s peskom, nato pa to pologo zvaljajo in nanjo položijo droben granitni tlak in tramvajske tirnice.

Omeniti moramo, da je razrahljan tramvaj sedaj že hudo ropotal, ker je bil brez temelja položen kar na cesto. Odslej bo tramvaj tekkel po trdnem kamnitom temelju in po novih tirnicah skoraj brez ropota.

Mokro vreme zelo zavlačuje dela, saj ni mogoče vsega delati niti tedaj, ko ni dežja. Pravkar spet zasulega in razmočenega cestišča namreč ni mogoče povsod zasipati in utrjevati, ker bi se kamenje in gramoza pod težkim valjarjem pogreznilo pregloboko v mehka tla.

Če bo deževje še trajalo in oviralo dela, o sv. Rešnjem Telesu pač še ne bo mogla procesija po Mestnem trgu, kar pa skoraj lahko pričakujemo, po dosedanjim naglici dela sodeč, o res lepem in suhem vremenu. Upoštevati seveda moramo, da so dela prerazčunjena vsaj na dva meseca in so bili tako obveščeni tudi prebivalci Mestnega in Starega trga ter so pripravljeni na potrpljenje in uvidevnost tudi še polnih 14 dni po sv. Rešnjem Telesu.

Nekaj vesti s policije

Zadnje čase so začeli prihajati k nam v Slovenijo različni specialisti, med njimi so skoraj najbolj opazni tisti, ki se omejujejo na krajo zlatnine. Policijski zapiski nam kažejo, da prihaja največ teh mož iz bližnjega Zagreba. Ljubljanska policija je te dni postala pozorna na prijave, ki so govorile o tatvinskih zlatninah; njeni organi so nemudoma stopili na delo ter zgrabili že po krajšem času tri najzanimivejše rokomožavce, ki so zlasti radi kradi natakarcem prislane ali zapestnice, kadar so slučajno za hip ostali sami v lokalni. Stopili so k omari in vzeli iz predala, kar je bilo v njem zlataga. Tle zlasti specialisti bodo romali najprej na sodišče, nato pa bodo izgnani. Zdi se, da je v Ljubljani še nekaj dolgotrajnežev, ki se za zdaj spretno izmikajo roki pravice, zato bi bilo, prav, če bi za vsak slučaj naši meščani svojo zlatnino spravljali na varen prostor.

Pred nedavnim so se — ob raznih dogodkih v svetu — po našem mestu, pa tudi na podeželju spet pojavili razni nezakoniti letaki, ki klevetajo in šušujejo stranko na stranko. Policijski organi so dobili nekaj teh letakov v roke in se zdaj zanjimajo, kdo jih je bil spravljal na beli dan.

Izjava

Podpisana akademska narodno - obrambna društva na Aleksandrovi univerzi v Ljubljani so pa vzgledu svojih starejših organizacij v smislu poenostavitve delovanja in v stremeljenju zdinjenja svojih moči v narodno-obrambnem delu osnovala »Akademske narodno-obrambni svet« kot vrhovno organizacijo podpisanih društev. Vsled nujnosti skupnega dela prosijo podpisana društva vsa ostala slična akademska društva, ki že delujejo ali se bodo ustanovila, brez ozira na pripadnost, da pristopijo v narodno-obrambni akad. svet in podprejo započeto delo.

V Ljubljani, 10. maja 1939.

Akademsko društvo »Doberdob«, Akademska podružnica CMD, Akademska podružnica J. S. Akademska podružnica Bran-i-bor, Ljubljana.

Banovinska skupščina mladine JRZ

v Celju, dne 14. majnika 1939

Pod pokroviteljstvom predsednika senata gospoda dr. Antona Korošca

bo prihodnje nedeljo v Celju banovinska skupščina mladine JRZ. — Ta dan bomo našemu narodnemu voditelju pokazali sadove našega dela. — Le še nekaj dni je do skupščine. Pripravite številna zastopstva. Vsaka slovenska občina naj bo na banovinski skupščini po številnih zastopnikih mladinske JRZ navzoča.

Spored prireditve:

1. Ob 6 budnica.
2. Ob 10.30 sprejem članov po mestu mimo odličnih gostov, ki bodo zbrani na balkonu mestne hiše.
3. Ob 11 začetek skupščine v dvorani »Ljudsko posojilnice«.

Do 10. ure dopoldne morajo biti vsi udeleženci zbrani. Zamudnikov ne sme biti. Zbirališče članov MJRZ in avtomobilov je v Samostanski ulici.

V nedeljo vsi v Celju!

Banovinski odbor MJRZ

Uboj na Sobru pred sodniki

Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča je danes razprava zaradi žalostnega dogodka na Sobru pri Mariboru, kjer je bil dne 12. februarja tega leta ubit po nedolžnem Anton Jarc. Na zatožni klopi sedi pet osumljenec — 27 letni delavec Matija Stegne od Sv. Urha, 30 letni delavec Frane Ofentavšek iz Dramelj, njegov brat 31 letni Anton Ofentavšek, 36 letni Rudolf Ermut, posestniški sin iz Sobra ter 30 letni posestniški sin Anton Zunko od Sv. Križa nad Mariborom.

V nedeljo, dne 12. februarja t. l. je slavil gostilničar Ivan Vračko na Sobru otvoritev nove gostilne. Prišlo je nad 100 gostov ter je vladalo zelo veselo razpoloženje, dokler niso prišli proti večeru tudi osumilci, ki so bili že močno vinjeni. Na veselici so bili nekaj časa tudi orožniki. Do takrat je bil mir, ko pa so ti odšli, je nastal na plesišču prepri. Kozarci in stoli so začeli leteti po zraku. Ko je prišel okrog 22. ure v gostilno Franc Ravnjak, sta ga dva razgrajata prijela ter prisilila k zidu in ga začela pretepati. Na pomoč mu je prišel Josip Jarc, brat pozneje ubitega Antona Jarca. Ravnjaka so pretepati nabili s koli ter ga precej poškodovali. Končno pa so ostali gosti izživali in pretepati — današnje osumilce — izriniti iz gostilne ter je gostilničar za njimi vrata zaklenil. Pa tudi zunaj niso dali miru, začeli so razbijati po vratih, skozi okna pa so metali v gostilno kamenje. Gostje si niso upali iz gostilne. Okrog poldveh ponoči pa je začel Anton Jarc siliti domov. Dasi ko mu ostali prigovarjali, naj še ostane, je vendar odšel skozi zadnja vrata. Jarc je bil bolehen in slab človek ter ni imel nikoli s kom kakega prepira, pa je bil prepričan, da ga bodo razgrajati pustili pri miru. Ker je bilo zunaj nekaj časa tudi mirno, je mislil, da so že odšli. Ko pa je prišel skozi vrata, so začeli gostje v gostilni zunaj nek šum in nemir, za katerega pa se niso zmenili. Ko je vse utihnilo, so okrog 2. po polnoči odprli vrata. Na verandi pred vežo pa so našli Antona Jarca ubitega. Imel je vso glavo razbito ter več smrtnih ran od noža.

Obtoženci deloma priznavajo brivdo. Pravijo, da so po nekom mlati, ta pa da jih je napadel ter hotel streljati ter so se le branili. Razprava ob času poročila še traja.

Šolarja sta okradla obešenca

Nad pokopališčem v Slov. Bistrici so našli obešenega neznanega moža. Visel je na drevesu v gozdu »Tivolice« ter niso našli pri njem prav nobene reči in nobenih dokumentov. Vendar so potem nekateri v obešencu prepoznali Pavla Marčiča, ki je šel iz neznanega vzroka prostovoljno v smrt. Sedaj pa se je tudi pojasnilo, zakaj niso našli pri obešenem Marčiču nobenih listin in zakaj je imel prazne žepke. Ko je bil že obešen, so ga okradli in sicer sta izvršila to drzno in nenavadno tatvino dva mlada fantalina šolarja, stara 9 in 12 let. Obadva sta odkrila samomorilca kmalu potem, ko se je obesil. Namesto da bi obvestila o tem ljudi, ki bi nesrečnega sneli, pa sta mu izpraznila žepke. Iniciativo za tatvino je dal starejši fant, ki služi za pastirja pri nekem posestniku v okolici Slov. Bistrice. Ta si je prisvojil tudi večji del plena, ki je obstojal iz nikljave žepne ure z verižico, samokres kal. 6.35, prazno usnjato denarnico, potni list, žepni nož, razne listine in plišast črn klobuk. Tega je potem velikodušno prepustil svojemu mlajšemu tovarišu, ki ga je skril v gozdu. Orožnikom sta sedaj oba fantalina dejanje priznala ter sta jim izročila tudi vse, kar sta obešenca pobrala iz žepov.

Filmi, ki jih velja videti... ali ne videti!

»Noč v maju« (Kino Matica.) Še dosti znosen nemški film z operetno vsebino — kljub dejstvu, da v njem srečamo celo kopico naivnosti, prismojari in nemožnosti v podrobnosti. Temperamentna Marika Rök se je od lani do letos naučila plesati prav z ameriško spretnostjo. S Staalom sta partnerja, ki se prav lepo ujemata. Humorja pa Nemci nimajo, to je treba podčrtati, kajti za domiselice, ki naj bi bile šegave, bi se moral človek ščegetati, preden bi se utegnil vsaj kolikor toliko odkritosrčno smejati. Preseneča nas tudi, da je v filmu taka »goščava scena« posvečena krmiljenju. Skoraj v vsaki drugi eliki junaki in statisti z velikim tekotom jedo.

Plodno delo celjskega olupševalnega in tujsko prometnega društva

V sredo zvečer je bil v restavraciji »Beli vol« redni letni občni zbor Olupševalnega in tujsko prometnega društva v Celju, ki stopa letos v 68. leto svojega delovanja. Predsednik g. Subic se je zahvalil vsem dobrotnikom, posebno pa celjski mestni občini, ki je največja podpornica društva.

Obisk tujcev v Celju prazveseljuje narašča. Žal je, da imamo v Celju le en lep moderniziran hotel »Evropa«, ki je uvedel poleg centralne kurjave v vseh sobah tekočo toplo in mrzlo vodo. Pričakuje pa se, da bodo tudi drugi hoteli v kratkem modernizirali svoje prostore. Z gradnjo Delavskega doma, v katerem je moderno parno in kadno kopališče, je izpolnila potreba po tej instituciji za domačine in tujce. Z dograditvijo jušne palače, ki se bo začela graditi letos, bodo postali razpoložljivi prostori v Gročiji, kjer bo dobila prostore Glasbena matica, mestni muzej in javna mestna knjižnica.

Da obdrži mesto Celje značaj turističnega mesta, sta predvsem važni vprašanji gradnja novega kopališča na levem bregu Savinje in preprečenje katastrofalnega onečiščenja Savinje. Za nova celjsko kopališče obstajata dva načrta: prvi z uporabo rečne struge in z dograditvijo dveh bazenov, drugi pa z zajezitvijo Savinje na ta način, da bi se raven Savinje dvignila in tako pridobil naravni ca. 1000—1200 m dolgi bazen, ki bi usposobil Savinjo tudi za športna plavanje, veslanje in jadranje. Mestni svet je podpiral za napravo načrtov za zajezitvijo Savinje in za preiskave projekta po hidrotehničnem oddelku ljubljanske tehnike že preko 45.000 din. Pričakovati je, da bo projekt preizkušen v letošnji jeseni, nakar se bo mestna občina odločila za en ali drugi projekt.

Pri volitvah je bil izvoljen sledeči odbor: direktor Subic, dr. Kalanovca, Turnškova, ravn. Natek, Lečnik, Kramar, Mihelčič, Cimerman, Zorman, predlagani v koalicijo pa so bili gđ. Plešivnik, inž. Lavrenčič in Rihterčič, v nadzorni odbor pa ravn. Šmidt in Ferdo Primc.

Strela užgala pod in kozolec

Moravče, 16. maja
V sredo proti večeru je prihrumela od vzhoda nad Moravsko dolino silna nevihta. Lilo je kakor iz škefa in med dežjem je padala tudi toča. Vmes pa je švigala strela in udarjala v drevesa, pa tudi v strelivo. Zadnji udarec okrog 7. ure, ko se je neurje že nekoliko pogojevalo, je bil usoden. Zabliskalo se je in počilo vse obenem. Iz strehe na Klopčarjevem kozolecu se je dvignil plamen. Takoj je bil v ognju ves dvojni in pod, leseno starinsko poslopje, ki se je kozolec skoro dotikalo. Obe poslopji sta stali na robu vasi ter sta bili pokriti s slamo. Gasilec, ki so bili takoj na kraju požara, se je posrečilo oteti vozove in obvarovati bližnja poslopja, katerim je grozila nevarnost. Pomagali so jim gasilci z Vrhpolja, ki so prispeli z ročno brizgalno. Izborna so delovala cevi, pri-trjene na vodovodne hidrante, dokler ni posegla vmes motorka in ogenj hitro pogasila. — Oškodovanemu lastniku Hlopičiču je zgorelo mnogo orodja in vsa drva, zložena pod kozolecem. Škoda cenijo na 30.000 din, zavarovan pa je bil za nižjo vsoto.

Tragična smrt 2 letnega otroka

Maribor, 11. maja
V Spodnji Gorici pri Račah se je pripetila tragična nesreča, ki je zahtevala življenje dve-letnega otroka. Posestnica Damjan se je nahajala v kuhinji ter je kuhala obed, njena 2 leti stara hčerka Emilija pa se je igrala na dvorišču. Dekle je plezala po pol metra visoki ograji, ki obdaja gnojnično jamo. Naenkrat pa je z vrha ograje omahnolo ter padlo z glavo naprej v jamo. Gnojnice je bilo sicer v jami malo, zato pa je bilo na dnu globoko mehko blato, v katerem je otrok z glavo obitl ter se zadušil. Mati je hčerko dolgo klicala in iskala, nazadnje pa jo je našla v gnojnični jami — mrtvo.

Hervey Allen

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Toda na splošno se Antonio ni mnogo menil za preteklost. Poleg tega pa so se nenadoma začele kopčati nove skrbi za bodočnost. David mu je poslal ves obupan pismo iz Philadelphije.

Tok srebra, ki je v treh letih priplaval v severno Ameriko, je znal še blizu enajst milijonov dolarjev. David pa je od tega denarja mogel poslati komaj sedem milijonov naprej v Evropo. Ostanek je ostal v Philadelphiji in povzročal eno nesrečo za drugo v tej na pol divji deželi, ki ni poznala nikakega reda in nikakega mira. Vsaka večja zaloga srebra je postala takoj podlaga za samovoljno izdajo bankovcev. In kadar so ljudje dvigali svoje dobroimetje — to se je zgodilo večkrat in nenadoma — so banke propadle. Edina rešitev so se zdela zasebna posojila. Ker pa so šla ta posojila večino za spekulacijo z zemljo, plačila posojil niso bila možna v do-glednem času, ali pa jih je bilo treba doseči z izvršbo. V tem primeru pa je David dobil le brezkončne pokrajine zemlje, ki je ni mogel prodati.

Kljub prihaajoči zimi bom dejansko prisiljen potovati preko gora do izviru Ohia, kjer si hoče nek zmeden free, ki sem mu posodil ogromne vsote, zgraditi palačo. Sicer ne vidim nobene možnosti, rešiti svoj denar. Mistress Parish in mistress Udney me bosta spremljali. Moje zdravje je popolnoma na koncu.

Rotim vas, obdržite vse, kar morete, v New Orleansu. Kupujte bombaž, rum, sladkor in skušajte poslati blago naravnost Baringu. Vem, da gre to daleč preko vaših obveznosti, toda, če me pustite na cedilu, se bom zadušil v srebru ali v kreditu. Za pomoč sem se obrnil na Hopeja. Kakor slišim, je gospod Molte pripravljen priti v Philadelphijo. ltd.

Pismo je v hipu izpremenilo Antoniovega trgovsko podlago in način njegovega življenja v New Orleansu. Bil je glavni nakupovalec sladkorja, ruma in bombaža za vso Louisiana, moral je iskati la-dijske zveze z inozemstvom, da je lahko odvažal blago, ni končno je sam nakupil razsežna polja in je v veliki meri začel saditi bombažne plantaze.

Parishovo pismo ga je močno vznemirilo. Še nikdar ni pisal tako

172

osebno in tako jadikuje. Ob prvi priliki je Antonio pisal Vincencu in ga silil, naj vendar takoj pride.

»Pridi in vzemi Katarino s seboj in če me imaš rad, Vincenc, pripelji s seboj tudi Mateja.« Razdraženo je vrgl pero proč. Misel, da bi mogel Vincenca zopet videti tu na pomolu! Moj Bog, življenje bi bilo zopet vredno življenja!

Istega dne se je ukrcal Vincenc Nolte v Amsterdamu na ladjo, ki je vozila v New York. Katarina je umrla. Hiša Wolfov je bila prazna.

Antonio si je zgradil hišo zapadno od mesta, kjer se je začela zemlja nekaj milj od reke dvigati, in ustanovil svojo plantažo »Silver Hoe«. To je bil grad njegovih sanj in čezmernega upanja. Tu naj bo njegova domovina, kjer bo živel in umrl, ter videl rasti svojega sina. Njegovo hrepenenje po sinu je bilo tako veliko, da je z njegovim prihodom računal že kot z dejstvom. Pamet se ni upala ugovarjati srcu. Vincenc in Antonio lahko prideta vsak dan.

V tem pričakovanju se mu je začelo tako muditi, da je proti običajem vse okolice dal graditi hišo iz tramov in ne iz kamena. Cedre in ciprese je dal posekati na svojih lastnih močvirjih v Lake Pontchartrainu.

Hiša je stala na vzpetini, ki se je samo malo dvigala nad zemeljsko površino in je bila obdana z vedno zelenimi hrasti, jeseni, širokocevnimi magnolijami in mogočnimi pinjami. Kdor je prišel iz gozda, je nenadoma zagledal pred seboj hišo na odprtem pobočju, ki so jo obdajala pravadna drevesa. Od tod mu je zdrnil pogled na reko. Blisčeca bakrena streha je bila tako dolgo časa znamenje krmarjem, ki so vozili po reki navzgor, da se bližajo pred zadnjim ovinkom pred New Orleansom, dokler se ni prevlekla z zelenim volkom in se stopila s svetlimi kronami dreves.

Hiša sama pa sicer ni bila prav nič nenavadna. Prostorna, gostoljubna, s širokimi odprtimi verandami, z visokim stropom in s širokimi okni, je dihala razkošje, zadovoljstvo in veselje nad življenjem. Vse stopnice in hodniki so se stekali v eno samo veliko vežo, sredi katere je bil mogočen kamin. Iz veže so držala na prosto ena sama vrata.

Oprema je ustrezala ne samo enemu, muhastemu razpoloženju graditelja. Na ogromni formi je živele pol ducata belih in osem sto sužnjev, ki bi ob nekkih okoliščinah lahko v enem samem trenutku obkolili vse poslopje.

V veži naj bi spal Simba. Sem je hotel Antonio postaviti svojo pisalno mizo in knjižnico. Tu naj bi stoloval gospodar »Silver Hoe«, njegov sin in za njim njegov vnuk. Ko bo prvič zaplapolal ogenj na domačem ognjišču, bo v vdolbino kamina postavil Marijo. Tu naj se končajo njene blodne vožnje. Tu naj bi vladal mir.

Tako je preživel jesen in zimo v vsestranski delavnosti, katere središče je bil »Silver Hoe«.

Navsezgodaj je zajahal konja in jezdil preko plantažnih polj, vzpodbujal zidarje in se opoldne zopet vračal v mesto, kjer ga je čakal pri zajtrku pri Batistu doktor in Mac Nab z računi in pisni v njegovi pisarni. Popoldne so bile seje v banki ali pa obiski v ladje-delnici, kadar so prišli skozi močvirje novi tovori srebra iz Baratarije. Treba je bilo najti vedno novih izvirač in ovinkov, kadar je moral dostaviti v Anglijo ali kako drugo evropsko pristanišče blago, namenjeno Baringu ali Hopeju.

Čez nekaj časa je prodal svojo trgovsko hišo na splavu Mac-Quistonu. Mesto je potrebovalo sčasoma več blaga, kakor ga je bilo sploh mogoče uvažati. Sam je ostal lastnik samo do ene tretjine; njegovo glavno delo je bilo nakupovanje. Kot nakupovalec si je lahko pridobil simpatije mnogih ljudi. Užival je naklonjenost od vseh strani.

Na plantažnih poljih so v primerni oddaljenosti nastale tri vasi črnecev in stanovanjske hiše za sužnjad. Sedelal je pomol, dal posekati mnogo lesa in sušiti močvirje. Skozi vse nasade je bila iz-peljana mreža poti in preko stranskega rokava reke Saint Jean, ki je tvorila napram mestu mejo njegovega posestva, je napravil brod. Cim je imel dovolj prostora, je kupil pri Lafittu še sužnje in za iste pisal tudi Cibu. Afriška izkustva so mu bila sedaj dobrodošla. Celó Lafitte je moral priznati, da se nobeden v Louisiana ne razume toliko na sužnje kot gospod Adverso.

In končno je bil »Silver Hoe« nekega dne dokončan. V nižinah je bilo vse zeleno d sladkornega trsa, višine pa so bile bele od bombaža. Kamin v hiši je čakal na prvi ogenj. Toda Vincenc in deček nista prišla. Kakor mladenič, ki uživa zadnje dneve svoje prostosti, je Antonio užival brezskrbno mestno življenje z gozdarji in pristaniških krmah, na pomolu ali pa v klubih francoskih izseljen-cev. Z republikanci se je spuščal v brezkončne razgovore pri kartah ali biljardu in taval zvečer sam po napol razsvetljenih ulicah na pomol, kjer je ugašal zadnji rdeči blisč nad neskončnimi močvirji.

Od tu in tam

Za pravico študiranja na tehničnih fakultetah vseučilišče se bori absolutni srednjih tehničnih šol. Uredba o univerzali namreč ne dovoljuje vstopa na univerzo maturantom drugih srednjih tehničnih šol kakor edinole maturo gimnazij. Nekateri maturanti srednjih tehničnih šol so si pomagali na ta način, da so odšli na vseučilišče študij v inozemstvo, zlasti v Brno, nakar so si dali diplomu potrditi na domačih vseučiliščih. Tako se je dogajalo, da je domača univerza potrdila diplomu, pridobljeno na tuji univerzi, čeprav je bil dijak prej dovršil srednjo tehnično šolo, pa doma ni mogel nadaljevati študij pravi zaradi neumestnih odredb univerzitetne uredbe. — S tem vprašanjem so se bavili v Zagrebu na skupnem sestanku delegatov absolventov srednjetehtničnih šol iz vse države in sklenili poslati utemeljeno spomenico na vsa merodajna mesta, kakor tudi dr. Mačku, da se za njihove pravice zavzame.

Proti zidanju novega državnega zavoda za proizvodnjo živinskih cepiv in zdravil se oglašajo hrvaški časopisi. Kmetičko ljudstvo ima vsako leto velikansko škodo zaradi številnih kužnih bolezni, ki uničujejo živino. Strokovnjaki so postavili zahtevo, da naj država preskrbi za čim cenejše cepivo in zdravila, odnosno naj jih podeljuje kmetom eploh brezplačno. Kmetijsko ministvo je dovolilo 10 milijonov dinarjev za namenoma, da se postavi nov državni zavod, ki bo opravljal naloge, kakor jo zahtevajo koristi jugoslovanske živinoreje. Sedaj so se pa spet oglašili strokovnjaki, ki pravijo, da bi bilo boljše, če bi država porabila 10 milijonov dinarjev za preureditev in izpopolnitev že obstoječih državnih zavodov za proizvodnjo cepiv in živinskih zdravil, ker bi bilo živinoreji s tem takoj pomagano. Obenem se boje za uspešnost in koristnost novega državnega zavoda iz razloga, ker utegnejo okorna uprava in nepotrebnost formalnosti, ki so v zvezi z zakonom o državnem računovodstvu, poslovanje tako zavirati, da bo pomoč prišla ponavadi šele takrat, ko bo že vse prepozno.

Izstopanje raznih hrvaških društev iz osrednjih društev, ki imajo svoje sedeže večinoma v Beogradu, se nadaljuje. Prvi so začeli gospodarstveni, sedaj jim pa sledi še druga društva. Tako je društvo ekonomistov v Zagrebu soglasno sklenilo izstopiti iz Zveze ekonomistov Jugoslavije in ustanoviti svojo lastno hrvaško zvezo. Utemeljili so svoj izstop z razlogom, da je treba tudi delovanje društva spraviti v sklad s stremiljenji hrvaškega političnega gibanja, kajti gospodarstvo in politika sta tako nerazdružljivo povezana med seboj, da ju je nemogoče ločiti. Če pa hočejo Hrvatje v svojem boju uspeti, morajo vse svoje moči združiti v eno silo.

Koncert v proslavo 70-letnice glasbenika in skladatelja kanonika Janka Barleta bo priredila v Zagrebu Glasbena Matica ljubljanska. Kanonik Janko Barle je po rodu Slovenec, toda dušnopastirsko službo je začel opravljati na ozemlju hrvaške škofije. Hrvaska javnost ga šteje med svoje, kajti Barle se je mnogo bavil z zgodovino Zagreba, še bolj pa je zaslužil za hrvaško cerkveno glasbo. Na koncertu bosta sodelovala tudi solista G. Betetto in Polajnarjeva ter na klavirju Marijan Lipovšek.

Iz gole obisti je ubil v Zagrebu neki delavec posetnika Janka Mikeca. Mikec se je mudil zvečer v gostilni v družbi svojih prijateljev. Sredi noči je odšel proti domu, a spetoma srečal nekega pijanega mladeniča, ki je pristopil k njemu in ga pozval, naj gre z njim v gostilno. Ker je Mikec ponudbo odklonil, je neznanec potegnil nož in ga zaril Mikcu v srce. Zločin se je izvršil tik pred Mikcovo hišo, da je njegova žena še videla nekega moškega, ki je zbežal, a je imel na sebi uniformo. Tako se je posrečilo odkriti morilca delavca Ivana Halužana, ki je bil dan poprej poklican k vojakom. Mikeca je umoril zgolj iz pijanske objestnosti.

V sredo zvečer je dala ljubljanska opera prvo predstavo v splitskem gledališču. Gledališče je bilo do zadnjega prostora razprodano. Gotoveva opera »Ero z onega sveta« je gledalce zelo navdušila. Tudi večerajnja predstava »Falstaff« je imela velikanski uspeh. Vse predstave so že vnaprej razprodane.

Številne krajevne nevihte v Sremu v Vojvodini so znova naredile veliko škodo na poljih, vinogradih in sadonosnikih. Poročajo pa tudi o več smrtnih primerih, ki jih je povzročila strela. Blizu Mitrovice je strela ubila neko kmetico, ki se je na vozu peljala s polja domov, v vasi Grigorevici pa je strela ubila 60-letnega pastirja Deviča. O izredno slabem vremenu poročajo tudi z Jadrana. Mnogo dežja in hlad zelo kvari tujkoprometno sezono.

Kot prava Amaconka se je izkazala Ikonija Bulatović iz Gornjeje Rovca pri Kolasiu. Večje trope volkov so stalno napadale čredo ovac. Ker pastirji niso imeli orožja, so začeli volkove nastavljeni pastvi. V tako past se je vjel tudi en volk. Bil je še toliko močan, da je pobegnil in vlek el past s seboj. Spetoma pa je naletel na čredo koz, ki jih je pasla Ikonija. Žena je brž pograbila za motiko in začela poditi volka. Tolk-la ga je po glavi, toda zverina je v silnem besu z zobmi skoraj pregrizla motiko. Nazadnje pa se je hrabri ženi le posrečilo, da je z močnim udarcem volka ubila.

Med železniškimi tiri je zaspal mlad pastir-ček Arif Jakić iz Sanskega mosta. Fantič je pšel kozo. Pa se mu je zdremlalo ter je legel med tiri železniške proge. Kmalu je pridrvel vlak in zdrvel preko pastirčeka, ne da bi se mu kaj zgodilo. Deček se je zbudil šele v zadnjem hipu, ko je stekel nad njim zadnji voz. Začel je ves prestrašen kričati. Njegovi tovariši na bližini niso mogli potolažiti. Strah ga je bil toliko prevzel, da se eploh ne upa več v bližino železniške proge.

Jugoslovanska trgovinska delegacija bo v nekaj dneh odpotovala v Španijo, da se bo s predstavnikmi vlade generala Franca pogajala za novo trgovinsko pogodbo, zlasti pa za poravnanje dolgov, ki izvirajo iz izpred državljanske vojne. Z največjo pozornostjo spremljajo pogajanja naši lesni izvozniki, kajti gradbeni les bo najvažnejši predmet, ki ga bo Španija pri svojih obnovitvenih delih potrebovala.

Okoli sveta mení potovati na konju šved S. E. Hellerström. Pred nekaj dnevi je prišel že v Sarajevo. Potuje tako, da si najema konja in vodnika, ki ga vodi okoli bolj neprometne kraje. V Sarajevu je najel dva konja, enega zase, drugega pa za vodnika. Povedal je tudi, da se je na potovanje okrog sveta podal zato, ker hoče spoznati naravne lepote in običaje ljudstev.

SCHICHTOVO terpentinovo milo varuje perilo

Muzejsko društvo za Slovenijo praznuje 100 letnico svojega obstoja

Ljubljana, 12. maja.

Eno najstarejših naših društev je Muzejsko društvo za Slovenijo, saj bo v prihodnji jeseni proslavilo 100 letnico svojega obstoja in delovanja. Sinoči so se zbrali njegovi člani in odborniki v čitalnici Narodnega muzeja, da podajo in pregledajo delo v preteklem letu. Predsednik univ. prof. dr. Kos je pozdravil zastopnika banovine inšp. prof. Kranjca in zastopnika mestne občine dr. Pretnarja ter se zahvalil vsem, ki so društvu ostali zvesti in pomagali pri delu na kakršenkoli način. Spomnil se je društvenih članov, katerih roka je omahnila pri delu in ki pomenijo veliko izgubo za delo, ki so ga opravljali: dr. Jegliča, dr. Kovačiča, dr. Debeveca, notarja Skrabarja in drugih. Njih spomin so prisotni počastili z nekajminutnim molkom. Nato se je predsednik zahvalil tistim, ki so se društva spomnili gmočno, zlasti ministruv prosvete, ki je društvo upoštevalo v državnem proračunu, predsedniku senata dr. Korošcu, banu dr. Natlačenu, prosvetnemu šefu dr. Sušniku, županu dr. Adlešiču, TOI in ravnatelju muzeja dr. Malu. Nato je spregovoril o društvenem delu, ki je bilo zgodovinsko-literarno in organizatorično. Sledila so poročila tajnika docenta dr. Zwitterja, blagajnika univ. prof. dr. Sarie, knjižničarja dr. Ložarja in urednika društvene publikacije Glasnik ravnatelja dr. Maha.

Kakor rečeno, bo društvo letos proslavilo stoletnico obstoja. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1839 in se je imenovalo: Društvo kranjskega de-

želnege muzeja. Od leta 1889 izdaja publikacije, ki so imele razna imena. Sedaj izdaja »Glasnik muzej. društva za Slovenijo«. Letos bo izšel že dvajseti in ob priliki stoletnega jubileja kot zbornik v povečanem obsegu. Izšlo bo tudi kazalo publikacij, ki so izšle v 50. letih. Urejeno bo po avtorjih in po strokah. Poleg tega, da izhajajo v »Glasniku« razprave, je njegov pomen ta, da se pošilja v zameno za druge publikacije. Pošilja se na 147 raznih naslovov, zato pa dobi 222 publikacij. To je zelo važno, ker bi naročnina za vse te publikacije — domače in tuje — znašala blizu 20.000 din, kar društvo gotovo ne bi zmoglo. Vse to se potem odstopi knjižnici.

Društvo šteje 215 članov, želeli pa bi bilo, da bi se to število še povečalo, ker s tem društvom ne bi pridobilo samo na povečanju dohodkov, ampak tudi na delavcih.

Pri slučajnostih je bilo govora o raznih stvarih, tako o razstavi, ki naj bi se priredila ob stoletnem jubileju, kjer naj bi se razstavila slovenska zgodovinska literatura, o oddolžitvi spomina zgodovinarju Vrhovcu in pa o knjigi prof. dr. Zontarja.

Prof. dr. Josip Zontar je napisal in izdal knjigo »Zgodovina Kranja, pri kateri sta mu pomagala univ. prof. dr. Stele in znani raziskovalec na Vahah prof. dr. Walter Schmid. Ta knjiga je naše najboljšo delo o mestih ter obsega okrog 400 strani. V njej dobiš vse, karkoli se tiče zgodovine in razvoja mesta Kranja, in zasluži po svoji vsebini in opremljenosti, da jo prebere vsak slovenski inteligent in da mu krasí njegovo knjižnico.

Tamkaj v Ameriki...

Prekmurci in rabski Slovenci v Severni Ameriki. (Tord.) V Združene ameriške države so se prekmurci Slovenci izseljevali mnogo pred svetovno vojno pod raznimi imeni in kot podaniki avstro-ogrske države. Njihov tok se je usmeril predvsem v Pensilvanijo, v mesta Bethlehem, Allentown, Palmerton, Pittsburgh, Steelton i. dr., nadalje v država New Jersey, v Elisabeth, Newark, Perth Amboy, v Bridgeport v državi Connecticut. Točnejši podatki o njih številu niso znani. Največja njihova naselbina je v mestu Bethlehemu. V državi Pensilvaniji štejejo do 7000 duš. Po veri so katoliki in protestanti-evangeliki. Ponajveč žive pomešano z Madžari. Sebe nazivajo sedaj »Vogre« sedaj »Vindiše«. Imajo povsem svoje lastno življenje, ločeno od ostalih Slovencev, s katerimi tudi sicer nimajo skoraj nobenih stikov, razen v Chicagu, kjer jih je župnik p. Kazimir Zakrajšek znal pridobiti, da so se pridružili slovenski župniji Sv. Stefana. Vendar pa žilavo vztrajajo v svojem jezikovnem narečju, tako v cerkvi, v društvi in doma. V Bethlehemu imajo lastno katoliško cerkev in župnijo Sv. Jožefa, kjer župnikuje Hrvat č. g. Irene Petriček ter evangeljsko cerkev sv. Ivana s pastirjem g. dr. E. Stieglerjem, ki je po narodnosti madžarski Nemec. Poleg cerkve imajo lepo dvorano, kjer se razvija pestro društveno življenje, prireajo se stanke in zabave. Pri katoliški cerkvi sv. Jožefa se nahaja tudi slovenska šola, ki jo vodijo slovenske selske sestre iz reda sv. Franciška. Za športno vzgojo mladine skrbi njihov »Windich« Fraternel Sport Club. V Bethlehemu izhaja tudi vsak teden njihov list »Amerikanski Szlovenec Glasze«, nekakšno uradno glasilo slovenske katoliške in evangeljske župnije, kakor tudi slovenskih kulturnih in podpornih društev. Urejuje ga gospod Aleks Kardoš. Glasilo ima popolnoma lokalno obeležje in se nagiba bolj na madžarsko miselnost, pač pod vplivom g. dr. E. Stieglerja, ki pa je sicer popolnoma korekten in tudi dobro obvlada prekmursko narečje. Katoliško župnijo Sv. Jožefa je prej vodil prekmurski rojak č. g. Egidij Horvat, ki ga je narod izredno lepo in pristransko sprejel. Razvil je živahno narodno in prosvetno delovanje. V življenju tamkajšnjih Slovencev je prelomil s tradicijo, ki ni bila naklonjena jugoslanstvu in vanj zanesel novega narodnega duha. Z besedo in delom, največ pa s članki v prekmurskem narečju, je vnel srca v zvestobi do jugoslovanske države in dosegel a tem, da je prišel tednik »Amerikanski Szlovenec Glasze« pod njegov blagodejni vpliv in je njegovo pisanje nelo in v novo smer. Toda č. g. Horvat je moral zapustiti svoje mesto in tako je bilo sredi najlepšega razvoja ustavljeno plodovito delo za narodno prebujenje bethlehemskih Slovencev.

Pod vplivom narodno nezavednih, tujih duhovnikov, a v pomanjkanju lastnih narodnih duhovnikov in učiteljev ter drugih prosiljenih mož v svoji uredini, ti prekmurci Slovenci ne kažejo vneze ni volje, da bi za ohranitev svoje narodne samostojnosti črpali moči iz zavesti, da so veja, ki poteka iz velikega jugoslovanskega debla, temveč so že zaradi svoje stoletne tradicije in skupnega življenja z Madžari na tem, da polagoma, a nevzdržno, podlegajo njihovim vplivom.

Iz Legije koroških borcev

Dne 21. maja 1939. bo Legija koroških borcev z sodelovanjem Zveze Maistrovih borcev in drugih narodnih društev priredila v Guštanju spominusko svečanost na 20. obletnico, od kar je umrl junaške smrti nepozabni junaški nadporočnik Franjo Malgaj. S to proslavo je združeno tudi odkritje spominuske plošče umrlemu srbskemu borcu Jovu Zapundžiću, ki je padel v borbi na našo severno mejo dne 6. maja v Guštanju ter počastitev spomina tovariša Rmenca, ki je položil domovini na oltar svoje življenje skupno z junakom Malgajem.

Na proslavo pojde tudi zastopstvo glavnega odbora in krajevne organizacije ljubljanske. Delegacija potuje v Guštanj z avtobusom. Pozivamo vse, ki se žele priključiti delegaciji, da se prijavijo najkasneje do 15. t. m. v društveni pisarni. Vožnja z avtobusom stane tja in nazaj 60 din. Pri prijavi je plačati gornji znesek.

Istočasno sporočamo vsemu članstvu, da se naše društvo ter Zveza Maistrovih borcev pokloni v mesecu septembru spominu pokojnega Velikega kralja Aleksandra I. na Oplencu. Na grob pokojnega kralja bo ob tej priliki položena krasna marmornata žara s prstjo iz krajev tedanjih bojev.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

	Barometer sko stanje	Tempera- tura v C°		Relativna vlaga v %	Oblačnost 0-10	Veter (smer, jakost)	Pada- vine	
		ma- j- večja	ma- j- manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	759.7	16.3	10.0	90	10	NE ₁	4.7	dež
Maribor	758.4	15.5	10.0	70	10	0	—	—
Zagreb	762.7	19.0	7.0	70	10	0	—	—
Beograd	761.9	22.0	10.0	70	4	SW ₁	10.0	dež
Sarajevo	763.8	18.0	8.0	70	10	0	—	—
Vis	762.0	13.0	8.0	90	9	SE ₁	0.1	dež
Split	761.7	15.0	11.0	80	10	E ₂	16.0	dež
Kumbor	761.8	19.0	13.0	80	7	S ₃	2.0	dež
Rab	762.2	16.0	10.0	70	7	0	1.0	dež
Dubrovnik	761.0	18.0	15.0	80	6	NE ₁	—	—

Vremenska napoved: Precej oblačno, spremenljivo vreme, toplota zraka nespremenjena.

Koledar

Danes, petek, 12. maja: Pankracij.
Sobota, 13. maja: Servacij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Maribor trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska 10 in mr. Bobinec, Rimska 31.

Za napravo manjših cestnih kanalov, ki bodo veljali približno 100.000 din, je mestna poglavarstvo razpisalo licitacijo. Vse podrobnosti so razvidne iz prihodnega »Službenega lista«.

Bogat letošnji program naših motoristov. Zveza motoklubov Jugoslavije je motoklubom odobrila naslednje termine: 14. maj 1939 Moto klub »Hirija«, Ljubljana; 18. maj Prvi gorenjski moto klub, Kranj; 18. maj Moto sekcija Turing kluba, Beograd; 21. maj Moto klub »Hermes«, Ljubljana; 4. junij Moto sekcija Turing kluba, Beograd; 11. junij 1. hrvaški Moto klub, Zagreb; 2. julij Moto klub »Pohorje«, Maribor; 9. julij Prvi gorenjski moto klub, Kranj; 16. julij Moto klub »Hermes«, Ljubljana; 6. avgust Moto klub »Maribor«, Maribor; 6. avgust Moto klub »Slavonac«, Osijek; 13. avgust Moto klub »Hirija«, Ljubljana; 15. avgust Moto klub »Hirija«, Ljubljana; 20. avgust Prvi gorenjski moto klub, Kranj; 3. september 1. hrv. moto klub, Zagreb; 6. september 1. hrv. moto klub, Zagreb; 8. september 1. hrv. moto klub, Zagreb; 10. september Moto klub »Slavonac«, Osijek; 10. september Moto klub »Hermes«, Ljubljana; 24. september Moto sekcija Auto kluba, Ljubljana; 1. oktober 1. hrv. moto klub, Zagreb; 1. oktober Moto klub »Hermes«, Ljubljana; 22. oktober 1. hrvaški moto klub, Zagreb.

Kaj bo letos na velesejmu?

Pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. bo v Ljubljani XIX. mednarodni spomladanski velesejem kot 45. velesejska razstavna prireditel ob 3. do 12. junija 1939.

Splošni velesejem bo obsegal: Strojno in kovinsko industrijo, fino mehaniko, radio in elektrotehniko, razsvetljavo in kurjavo, dvokolesa, vozove, šport, poljedelske stroje in orodje, mlino, lesno industrijo, petlarstvo, čelarstvo, igrače, usnje in konfekcijo, krznarstvo, papir in pisarniške potrebščine, kemično industrijo in fotografijo, živilsko industrijo, stavbarstvo, glasbila, steklo, porcelan, keramiko, bižuterijo, razno.

Posebne razstave bodo tele: italijanska industrija, pregled slovenskih narodnih ženskih izdelkov (vezenje, narodne noše in ženska ročna dela), tobačni izdelki monopolske uprave, avtomobili, motorna kolesa svetovnih znamk, pohištvo, stanovanjska oprema, mala obrt, turizem, gorenjska in dolenska hiša v narodnem slogu.

Za razstavno blago veljajo izdatne prevozne, carinske in trošarinske olajšave.

Inozemski obiskovalci dobe na podlagi velesejske legitimacije jugoslovanski vizum brezplačno pri vseh jugoslovanskih konzulatih.

Na jugoslovanskih železnih imajo obiskovalci velesejske brezplačne povratek.

Na postajni blagajni kupijo poleg vozne karte še rumeno železniško izkaznico za 2 din. Ko dobe potrdilo o obisku velesejske, imajo s to izkaznico in staro vozno karto brezplačen povratek. Velja za dopolnjevanje ob 31. maja do 12. junija, za povratek pa ob 3. do 17. junija.

Na tujih železnih veljajo sledeči popusti, računano v odstotkih: Bolgarija 50, Francija 25, Grčija 25, Italija 30, Madžarska 25—33, Nemčija 25, Poljska 33, Rumunija 25, Svica 25 odstotkov.

Na parnikih Jadranske in Dubrovačke plovitve velja vozna karta nižjega razreda za vožnjo v višjem razredu za dopolnjevanje ob 29. maja do 4. junija in za povratek ob 5. do 20. junija. Na parobrodih Zetske plovitve pa velja 50% popust za dopolnjevanje ob 20. maja do 13. junija, za povratek ob 3. do 20. junija.

Na železnih linijah: 30% popust.

Razstavni prostor meri 40.000 kvad. metrov. V razstavnih zgradbah je 8.000 kvad. metrov prostora.

Ljubljanski velesejem Vas vabi! Pridite in pogledite!

Ljubljansko gledališče

Drama: Začetek ob 20.

Petek, 12. maja, ob 15: »Upniki na plani« Dijaška predstava. Izven. Globoko znižane cene od 14 din navzdol.

Sobota, 13. maja: »Utopljenec«, Red A. Nedelja, 14. maja: »Žene na Niskavuorij«, Izven. Globoko znižane cene od 14 din navzdol. OPERA:

Zaradi gostovanja v Splitu in Šibeniku ostane opera ta teden v Ljubljani zaprta.

Mariborsko gledališče

Petek, 12. maja, ob 20: Grohar. Gostovanje Mrakove igralske skupine.

Sobota, 13. maja, ob 20: Potopljeni svet. Red C.

Nedelja, 14. maja, ob 20: Prodana nevesta. Gostovanje gđ. Pavle Udovičeve. Zadnjič.

Mariborčani! Drveni bo v Narodnem gledališču uprizoritev Mrakove tragedije: »Grohar«. Delo bo podala skupina, ki jo vodi in v njej nastopa avtor sam. Vseposod, kjer je Mrakova skupina doslej nastopila, je bila nenavadno topla sprejeta. Gostovanje gđ. Pavle Udovičeve v Mariboru. Po daljšem presledku nastopi to nedeljo na mariborskem odru dolgoletna diva mariborske in sedaj osješke operete, gđ. Pavla Udovičeva. To pot gostuje v »Prodani nevesti«, kjer se je kot Marinka že svoj čas splošno priljubila.

Maribor

Jutri velik koncert APZ ob 8 zvečer v Unionski Kdor se nima vstopnice, naj si jo takoj pripravi »PUTNIKU«. — Prosimo občinstvo, naj rezervirane vstopnice dvigne čim prej. Vstopnice, ki ne bodo dvignjene vsaj pol ure pred koncertom, se bodo prodale. Najboljšeje pripominjamo, naj občinstvo blagovodi zasesti svoja mesta točno ob napovedani uri. Prav tako prosimo, naj se med odmorom ne kadi v stranskih prostorih v neposredni bližini dvorane. Pred koncertom bo blagajna poslovala v Unionu od 19 dalje.

Čudoviti stroj „umetno srce“

Črpalka, s katero je moči ohranjati dele telesa žive in celo ustvarjati neke vrste novo, mehančno življenje

Pred slabim mesecem dni se je sloviti letalec polkovnik Lindbergh, prvi zmagovalec Atlantskega oceana vrnil po večletni odsotnosti v Ameriko, odkoder je razočaran pobegnil, ko so mu gangsterji ugrabili in umorili sinčka. Prva pot slovitega letalskega rekorderja po pristanku v New Yorku je bila v palačo Rockefellerjevega znanstvenega zavoda.

V petem nadstropju tega poslopja je srednje velika soba s velikim ebenovinatim črnim pisalnikom v sredi. Ob stenah so na vseh straneh lesene police, na njih polno steklenih cev in cevi, manometrov, steklenic, retort, skratka polna tistega orodja, kakor v vsakem navadnem kemičnem laboratoriju. Ta soba se od kemičnega laboratorija razlikuje samo po tem: v njej se enolično oglašajo pretrgano piskanje v rednih presledkih.

piskanje, ki vzbuja misel na dihanje speče živali

Može v črnih delovnih plaščih stopajo v sobo in odpirajo police. V srednjem predelu eleherne police stoji tri docela enake črpalke iz stekla, zelo zapleteno izdelane, tu in tam mole iz njih ukrivljene cevi, zamašene z vato. V črpalkah je rdeča tekočina, ki se v pravih presledkih pretaka po predelih črpalke. Pretrgano piskanje je dihanje mehanizma, ki žene črpalke.

Može, ki delajo v tej sobi, ravna jo natanko tako kakor zdravniki v bolnišnici: hodijo od črpalke do črpalke, se zanimajo za vsebino vsake tako, kakor da gre za živega bolnika, ki potrebuje posebne nege. Najprej pride splošni pregled: ali je bolnik živ ali mrtev, ali mu je dobro ali slabo. Potem napišejo vročino in utripi, pregledajo kakšno barvo kaže črpalke: blede, predečo ali navadno. Po tej preiskavi ugotove, ali so skrivnostni bolniki v črpalkah zdravi ali pa jih bo treba še zdraviti.

»Tej žlezi tu je kar dobro,« pravi prvi zdravnik, ko je pregledal svojo črpalke. Pogleda jo še drugi in prihvati: »Živa je. To se da sklepati iz barve v tekočini, ki kroži po črpalki. Živ del telesa izloča kislino, ki obarva to tekočino z blede rumenilo.«

»Poglejte to odvidnico,« pravi tretji zdravnik. »Hranili smo jo s tekočino, nasičeno z apnom. Utripanje je že manj poudarjeno.«

»Kakor pri človeku, ki se ga prijema poapnevanje žil,« pravi na to tretji.

„Bolniki“ - le deli človeškega telesa

Res, bolniki v tej zanimivi kemični delavnici so živi organi, deli živalskih ali človeških teles, nekateri zdravi, drugim so pa vcepljene različne

bolezni. V eni izmed črpalke je srce, ki tedne in tedne bije čisto pravilno. Črpalke na policah so priprave posebne vrste. Genijalna zamisel jim omogoča, da izpolnjujejo različne posle živega organizma. Lahko izvajajo počasno utripanje srca, kakor bije srce živim starcem, lahko izvajajo spet naglo, živahno bitje, kakor je lastno mladini. Lahko povzročajo visok ali nizek krvni pritisk. Lahko ustvarjajo v svojem prostoru ozračje hude mrzlice ali skrajne depresije.

To so tiste čudovite priprave, ki o njih pogosto slišimo. Pravijo jim »umetno srce«. Toda to ime ni pravo. Te črpalke niso nič podobne srcu ali katerikoli delu živega telesa, marveč samo opravljajo, ali bolje, reproducirajo nekatere posle srca in živega telesa. Organ, ki je zaprt v črpalkah, je zavarovan proti mikrobom. Črpalke mu dovajajo hranilnih snovi in odstranjuje nekoristne izločke, vzdržuje prava toploto, da se lahko nadaljuje utripajoče gibanje, podobno kroženju krvi.

Gospodarja čudovitih „umetnih src“

Gospodarja in mojstra te delavnice in teh čudovitih »umetnih src« v njej sta dva: dr. Alexis Carrel, Nobelov nagajenec, pisec čudovite knjige o skrivnostih življenja: »L'homme, cet inconnu« — »Nepoznani človek«, drugi pa polkovnik Lindbergh, najslavnejši letalec dvajsetega stoletja. — Oba je združila težnja po uresničenju tiste, o čemer so si znanstveniki prejšnje čase drznili morda samo sanjati: po ustvarjenju nekakega umetnega življenja, ki naj bi znanosti omogočilo uspešnejše premagovati bolezni, starost in smrt.

Dr. Carrel je Francoz, po rodu iz Lyona. V mladosti je zaradi slabih oči moral pustiti vojaško službo, se posvetil zdravilstvu, a pustil tudi to, se preselil v Kanado, kjer se je začel baviti z živinorejo, nazadnje pa ga je na prigovarjanje prijateljev le premetila medicina. Postal je zdravnik ter stopil v Rockefellerjev zavod, največjo znanstveno ustanovo na svetu, ki se je tiste čase šele organizirala. Ob umoru predsednika francoske republike Carnota je Carrel še kot mlad študent prišel na misel, da bi bilo moči življenje predsedniku rešiti, če bi imeli tehnični postopek, ki bi omogočal šivanje srca in krvnih posod, ne da bi se pri tem ustavilo delovanje srca. Šel je na delo ter po devetih letih izvedel zapleten prenos krvi pri otroku, ki so ga trije najslavnejši zdravniki obsodili na smrt. Svoj sistem je izpopolnjeval in kmalu se mu je posrečilo prenašati kose žilja z enega dela telesa na drugega. Nadaljeval je svojo zamisel in čez čas je jemal iz živih teles cele organe z živčevjem in življenjem vred, jih nekaj časa ohranjal žive izven telesa ter jih potem apert dajal nazaj, da so opravljali svoje delo. Od tega postopka ni bilo več daleč do novega uspeha: začel je jemati organe z enega živega bitja

S proslave »Otroškega dne« v Kopenhagenu na Danskem

ter jih vcepljal drugemu. Ti njegovi poskusi in uspehi so vzbudili po svetu ogromno pozornost. Svoje poskuse je dr. Carrel delal

na živalih in na ljudeh

Posrečilo se mu je vzeti mlademu moškemu kos golenične odvodnice, ga ohraniti živega 24 dni ter ga potem prenesti v trebušno privodnico psa, ki je po tej operaciji živel še štiri leta v redu in normalno. S telesa enega psa je prenesel na telo drugega psa zunanje uho, del lobanje, vratne žleze, del ključnice itd. Ti poskusi in uspehi so mu rodili drzno misel, da bi nekega dne moči ustvariti pravo skladišče človeških delov in udov, s katerimi bodo nadomeščali bolne ali izrabljene ude in dele.

Treba je bilo pred vsem rešiti samo vprašanje sterilizacije. Pri tem mu je pa pomagal polkovnik Lindbergh, ki se je pri svojem letalstvu bavil sam zase z raznimi biološkimi in fiziološkimi poskusi, zlasti pa s sterilizacijskimi vprašanji, ki so bila zanj važna, ker je pri svojih poletih po višjih plasteh ozračja zbiral poleg skušenj še razne mikrobe in mikroorganizme ter si v nekaj letih ustvaril najznamenitejšo zbirko te vrste v Ameriki.

Lindbergh je že sam izumil več sterilizacijskih priprav. Naključje ga je privedlo leta 1933 v Carrelovo delavnico v Rockefellerjevem zavodu. Iz bežnega poznanja se je med njim in dr. Carrelom rodilo vzorno znanstveno tovarištvo, iz tega pa uspehi, ki jih lahko imenujemo epohalne. Lindberghova tehnična sposobnost in spretnost se družijo s Carrelovo genijalnostjo ter biološkim znanjem. Sad tega tovarištva je čudoviti stroj »umetno srce«, črpalke, s katero je moči ohranjati razne dele telesa žive in celo ustvarjati neke vrste novo mehanično življenje.

Posamezni deli človeškega telesa - skoro samostojna bitja

Misel, ki je vodila vse Carrelovo delo, je bila, ustvariti vrsto preprostih okrnelih živih bitij ter potem iz njih stvoriti nova, višja sestavljena bitja. Skrajno vse dele človeškega ali živalskega telesa je moč izrezati ter jih potem spremeniti v ekoran samostojna živa bitja. A le s pomočjo Lindberghove črpalke je bilo moč vzgojiti sestavljene organizme, organe ali celo skupine organov. Ta umetna bitja bodo po misli dr. Carrela rodila nove in nad vse dragocene anatomske zamisli in nam omogočila razumeti pravo naravo človeškega telesa. Velike koristi bodo za znanstvene poskuse in delo v laboratorijih. Iz njih bodo sčasoma lahko dobivali hormone in razna

cepiva. Po njih bo moč prodreti v skrivnost raka in skrivnost človeškega staranja. Bolezni bo odlej moči v vseh pojavih preučevati v živih organizmih, ne samo po zunanjem opazovanju na bolniku ali s sečiranjem po smrti. Bakteriologi bodo lahko preučevali razvoj mikrobov in bacilov v živem organizmu. In vse to naj služi enemu cilju — podaljševanju življenja, največjemu, kar ima človek na zemlji.

Človek, ko se zdi, da vsa človeka prizadeva nja služijo pripravam za uničevanje življenja, je prizadevanje velikih znanstvenikov Carrella in Lindbergha herojsko delo, znamenje duhovne veličine in luč za sedanje in nove človeške rodove. Zaradi tega ga je vredno podarjati in hvaliti.

Angleški kralji se vozi v Ameriko z nekdanjo nemško ladjo

Angleški kralj Jurij VI. in kraljica Elizabeta sta te dni odpotovala na obisk v Ameriko, najprej v Kanado, odod pa bosta odšla tudi v Združene ameriške države, kjer bosta gosta v Beli hiši. Danes naj napišemo samo nekaj o ladji, s katero sta se odpeljala v Ameriko.

Angleška kraljevska dvojica se ni odpeljala na ta obisk s skromno vojaško ladjo, kakor so prvotno mislili, pač pa so v ta namen najeli razkošno opremljeno potniško ladjo »Empress of Australia«, ki pripada kanadski tihomorski paroplovni družbi. Ta ladja pa ima za seboj že precej viharno zgodovino. Kljub temu, da se bosta kralj in kraljica na »Empress of Australia« počutila lahko kar najbolj udobno, je bilo vendar mnogo rodoljubnih Angležev proti temu, da bi se njihova kraljevska dvojica vozila na obisk v Ameriko s to ladjo. S čim se je vendar tem rodoljubnim Angležem zamerila, da ne bi bilo častno, če bi se z njo vozil njihov kralj?

Ko je ministereki predsednik Chamberlain svoj čas sporočil v poslanski zbornici, kdaj bosta kralj in kraljica odpotovala v Ameriko in s katero ladjo se bosta peljala, je postalo v zbornici precej živahno. Stevilni poslanci so se namreč še spominjali, da je ladja »Empress of Australia« v resnici stara nemška ladja »Tirpitz«, ki so jo v nemških ladjedelnih skoraj že dogradili, ko se je končala svetovna vojna. Po versajski pogodbi pa je bila ta ladja izročena Angliji na račun reparacij. Angleški delavci so jo potem do kraja dogradili.

Nek poslanec je zastavil Chamberlainu vprašanje, ali se ni mogla najti kakšna druga, čisto angleška ladja za tako svečano priliko. Ali ni sramotno, da bi se vladar angleškega imperija vozil na obisk s tujo ladjo. Ministereki predsednik mu je odgovoril, da so morali najeti takšno ladjo, ki bi »najbolje odgovarjala razmeram«. Poslanec se je zadovoljil z odgovorom šele tedaj, ko mu je predsednik vlade zagotovil, da so bili vsaj stroji, ki ženejo ladjo, izdelani v angleških tovarnah v Glasgowu.

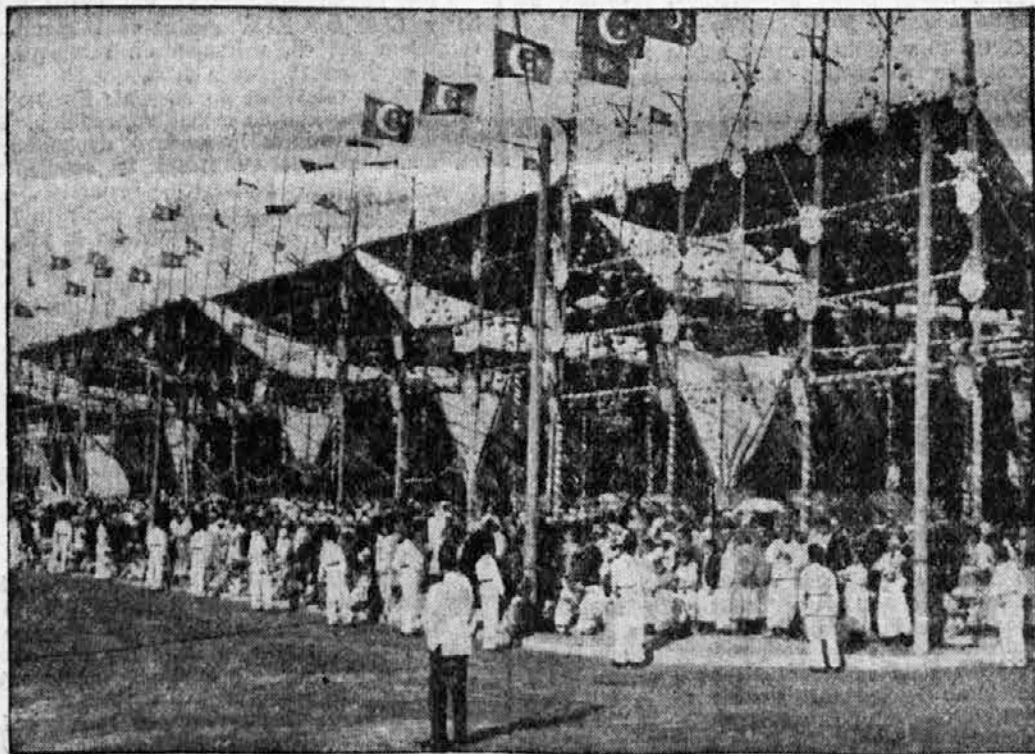
Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 12. maja: 11.30. ura: Proslava materinskega dne (Brezposelni učni, abiturienti) — 12. Iz naših krajev (plošče) 12.45. Poročila — 13. Napovedi — 13.20. Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14. Napovedi — 18.30. ura: Kaj mora žena vedeti o zavaranju II. del (ga. Vida Peršuh) — 18.30. Waldteuffel valčki (plošče) — 18.40. Francoski a (g. dr. Stanko Lebon) — 19. Napovedi, poročila — 19.30. Nac. ura: Predavanje in sp. drž. obrambe — 19.50. Zanimivosti o izsejnih (g. Premrov Jože) — 20. Spomini na Joh. Straussa (plošče) — 20.30. Fr. Lipah: Cvetje bajan (člani Nar. gledal. v Lj.) — 21. Zvoki v odd. (Radijski orkester) — 22. Napovedi, poročila — 22.30. Angleške plošče.

Sobota, 13. maja: 12. Pleana vrsta veselih stvari vsakemu dobro voljo budi (plošče) — 12.45. Poročila — 13. Napovedi — 13.30. Pisana vrsta veselih stvari vsakemu dobro voljo budi (plošče) — 14. Napovedi — 17. Otroška ura (Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersen potoval z divjimi gosmi. — Povest v nadaljevanjih. b) Striček Matiček kramlj: in prepeva — 17.50. Pregled sporeda — 18. Za delopust igra Radijski orkester — 18.40. Kulturna slika Novega mesta (g. Jože Gregorič) — 19.30. Napovedi, poročila — 19.30. Nac. ura: O gojenju industrijskih in zdravilnih rastlin (dr. Dušan Gregorič) — 19.45. Iz Schubertove belešnice, fantazija (plošče) — 20. O znanosti in politiki (g. dr. Alojzij Kuhar) — 20.30. Veseli živalski krog: V znamenju Bika se sonce premika. In svoje vplive zemlji podkita. Pester večer. Besedilo sestavi FM. Izvajajo člani igr. družine, sodelujeta Jožek in Ježek. — 22. Napovedi, poročila — 23. Samospevi g. Mirka Jelačina, pri klavirju g. M. Lipovšek.

Zahtevajte povsod naš list!

V Kairu so pred nedavnim proslavili rojstni dan njihovega preroka Mohameda. Na sliki slavnostno okrašen oder za te svečanosti

Poslednja zapoved

Ko so letalci ob novici, da so prišli novinci, planili iz točilnice pred grad, so zagledali tam že velik odprt avtomobil, prav za prav nepokrito tovorno skaflo, na kateri je prepevala gruča veselih mladih ljudi, skoraj še otrok. To so bili tisti pričakovani novi letalci, ki jih je čakala tako važna naloga.

Stari letalci so jih gledali nezaupno in jih presojali s strogim očesom. Marsikomu so se zasmilili, ko jih je videl. Marsikomu se je stisnilo srce, ko je videl, da prihajajo ti otroci sem prepevaje, ne da bi slutili, kaj jih čaka morda takoj na prvem poletu. Kdo ve, kaj bo morda že jutri z vsemi?

Toda te misli so hitro minile, zakaj vsi stari letalci so se zavedali, da novince nikakor ne smejo kazati svojih dvomov ali celo strahu in skrbi. O prihodu novih letalcev so takoj obvestili poveljnika, ki pa je naročil, naj se zglašijo pri dnevnem častniku, drugo jutro navsezgodaj pa pri njem.

Zgodilo se je tako. Drugo jutro je navsezgodaj stalo pred stopnicami, ki so držale od točilnice v majorjevo sobo, pet mladih fantov. Zadnji gumb na njih se je svetil, uniforme so imeli zlikane in nove, da jih je bilo veselo gledati.

Ob njih je stal Phipps, ki je bral njihove izkaze in čakal povelja, da jih privede k majorju Brandu.

Ko je major sprejel mlade pilote, ki so se mu priglasili, kakor je to zahtevala služba, je bil navzoč tudi stotnik Courtney in jih od strani gledal. Ni mu ušel niti gib, niti beseda.

Major Brand je vsakega pilota po vrsti, kakor so se mu predstavljali, povprašal po tem in po onem in spregovoril z njim nekaj prijaznih besed. Nazadnje je vprašal vsakega še, koliko ur letenja ima za sabo.

Fantje so odgovarjali ponosno in veselo. Mislili so, da se s tem pred starim letalskim levom kdo ve kako postavijo. Toda na majorjev obraz se ni zganilo niti vlakene, ko je poslušal številke, ki so bile zanj vse prej kakor vesele in vzpodbudne.

Tam tisti bledikasti, prvi na levi, je letel že osem ur, kakor je možno zatrdil. Oni mali debelušni pa celo deset ur. In tako naprej. Niheo od teh mladih letalcev, ki bi morali takoj na težaven polet, za katerega je bilo treba velike izurjenosti in samostojnosti, se ni bil v zraku niti tretjino toliko ur, kolikor bi bilo potrebno v navadnih časih zato, da

bi dobil sploh dovoljenje za samostojen polet.

Majorja Branda sta grizli ob tem spraševanju žalost in jeza, toda on ni tega nič pokazal. Samo listine pilotov, katere je držal v rokah Phipps, so malo drhte, kakor da se poveljnikove misli prenašajo na približnika in šele tam dobivajo nekaj izraza.

Ko je major Brand končal, se je naglo obrnil k Courtneyju in mu zapovedal: »Stotnik Courtney, spoznaj se z novimi letalci. Vzemite dva od njih za oddelek »A« in jih seznanite z nalogo, ki vas čaka jutri.«

Ko je Courtney končal svoje, so vsi skupaj odšli v točilnico, kjer so večino dneva taborili letalci in si krajšali čas s pametnimi in neumnimi reči. Ko so prišli v sobo, ja zapvil Phipps: »He, fantje, le skup, to so naši novi tovariši!«

Začel se je halo in hrušč. Scott, ki je bil danes prav tako vesel in razposajen, kakor vedno, je vpil:

»Fantič, jaz sem Scott! Bojte se me. Sem strašno nevaren človek. Kozarce sem, da trčimo. Ne zamerite, otroci, mleka še nismo zavreli, se boste morali zadovoljiti kar s to grenko piščo!«

Na te besede je Scott odgovoril grmeč krobot. Scott pa je mahal z rokami, češ, da ni še vsega povedal. Nato je nadaljeval:

»Zapomnite si: mleko je prepovedano, posebno za novince!«
Hotel je vpiti še naprej svoje čenče, toda nihče ga ni maral več poslušati. Letalci so se začeli bratiti z novinci. Zavladalo je veselje, novincem so se svetile oči od sreče. Bili so na fronti. Kdaj bi si

misli, Saj ni tako hudo, kakor bi se zdelo in kakor so jim pravili! In stari letalci, med katere so zdaj padli, so vendar sami prijazni fantje. In poveljnik še zlasti! In jutri bodo že leteli. Prvič zas, sami leteti! To je čudovito, to je življenje! In ko se bodo vrnili s poleta ter sporočili poveljniku, da so vse v redu opravili, se bodo spravili na pisanje in pravili materi ali dragi, kako so se junško bojevali, kako so sestrelili tega ali onega nasprotnika, kako so gorela sovražna letala...

In v tem navdušenju, ki so ga porajale nova okolica, pričakovanje, pišanje in zabavna družina, ni nihče pomislil, da se tudi na drugi strani pripravljajo prav taki mladi ljudje, ki imajo prav tako povelja, prav tako nalogo in prav take tihe želje, da bodo materam in dekletom pisali o sestreljenih letalih in o svojih junastvih.

Dan je minil hitro brez kakih večjih novih dogodkov. Ta večer so vsi zgodaj legli in skušali brž zaspati za nalogo, ki jih je čakala naslednje jutro. Niti Courtney in Scott nista ta večer dosti govorila. Scott je bil začel malo s svojimi norčijami, toda stotniku ni bilo do tega, da bi ga bil poslušal in mu je to kar povedal.

Scottu se je to zdelo čudno, saj je Courtney sicer rad poslušal, kako jih je razdiral Nocoj pa se je po zadnjih besedah samo malo nasmehnil in zamišljeno sedel na posteljo.

Scott je bil nocoj manj oblačen kakor po navadi, zato ga je to čudno vedenje kar nekam skrbelo. Vprašal je stotnika: »Kaj si tako zamišljen, prijatelj?« Courtney si je z roko pogladil čelo,

kakor da bi rad odgnal hude misli, potem pa je dejal:

»Mislim sem na Hollisterja. Razumem ga... Človeka boli, če izgubi prijatelja. Toda njegov prijatelj je bil čisto mlad... Saj ni bil nič starij od tvojega brata Ronnija, če se prav spomnim...«

Te besede so veselega Scotta zadele, čeprav so bile izrečene brez namena. Če ga je kdo hotel spraviti k resnosti, je bilo treba samo omeniti brata, katerega je Scott imel rajši kakor vse na svetu. Bal se je zanj samo nečesa: da bi ga ujela vojna. Odgovoril je Courtneyju:

»Poslušaj, Courtney, kaj se ti zdi, ali se bo vojna nehala prej, preden bo Ronni končal šolo? Jaz upam, da se bo. Ne bo mu treba sem, v ta pekel...«

Potem se je raznežil in začel sanjariti: »Kdove, kakšen je fant zdaj. Ze tako dolgo ga nisem videl! Najbrž se je toliko spremenil, da bi ga niti ne poznal več.«

Kazalo je, da se je Scott ob tem spominu docela streznil. Courtney ga je nedavno vprašal:

»Ali kaj misliš na dom, Scott?«

Scott je planil pokoncu:

»Ah, Courtney, če bi ti videl! Toda prosim te, rajši nekaj... Mislim sem, da ti ni do govorjenja, ko prej nisi hotel nič slišati, kaj ti brbram. Pustiva to...«

Vse je tako daleč... Ne morem si več misliti, da bi bil spet doma... Da bi vsak večer brez skrbi legel spat... Da bi jutru vstal brez težke misli, brez naloge, brez potrebe po pitju, da bi bil vesel, da se zavedam vsega, kar mi bo dano ta dan preživeti...«

Scott si je zagrebel roke v lase. Courtney se je prej tako veselil in razposajen fant zamislil in je dejal: